

Název programu:

Zima v zahradě I

Autor:

Barbora Landová, Lenka Prunerová

Aktualizováno:

11. 3. 2016

Anotace:

Děti hledají znaky zimy v zahradě, uvědomují si, jak zimní zahrada voní, jaké jsou v ní slyšet zvuky a hádají po hmatu přírodniny či modelují ze sněhu.

Učí se rozlišovat pobytové znaky rostlin a živočichů a zkoumají, jaké druhy se v zahradě ukrývají. Nakonec sejeme semínka a vytváříme jednoduchou jedlou misku, o kterou děti následně pečují a pomocí hravého pracovního listu sledují vývoj rostlinek.

Cíle:

- 1) Žáci pomocí různých smyslů prozkoumají vlastnosti zahrady v daném ročním období.
- 2) Žáci přímo v terénu vyzkoumají, jak je jejich zahrada rozmanitá – bohatá na druhy rostlin, živočichů a typy prostředí.
- 3) Žáci vlastnoručně zasejí semínka jedlých rostlin. Společně o ně ve třídě pečují, pozorují je a do pracovního listu zaznamenávají jejich růst.

Cílová skupina:	Počet účastníků:	Délka programu:
MŠ a 1. třída	max. 30	90 minut

Místo:

Program probíhá na školní zahradě případně v zeleni blízko školy.

Pomůcky:

panáčky Kája a Kája

fáborky na špejlích

šátky na zavázání očí

látkové pytlíčky

plachta ze starých posterů

obrázky běžných zvířat a rostlin, které lze potkat v městské zahradě/zeleni – určovací kolečka Ametystu

pomůcky na setí (plastové misky, lopatky, lžíce, směsi semen + obrázky rostlinek z pytlíčků, rozprašovače, kbelíky s hlínou), lihový fix

pracovní listy k pozorování – pro každého žáka

Popis programu:

Přivítání s panáčkem Kájou, jména, pravidla.	10 min
1) Průzkum zimy pomocí smyslů: ZRAK – značení pomocí fáborků SLUCH – jaké zvuky dělá zima HMAT – hádání přírodnin nebo modelování ze sněhu ČICH – zimní parfém	35 min
2) Průzkum pobytových stop: BĚHÁNÍ – co patří k rostlinám a co k živočichům HLEDÁNÍ A URČOVÁNÍ DRUHŮ – sbírání co nejvíce pokladů	20 min
3) Péče o zahradu: POSTUP SETÍ – seřazení kartiček TVORBA JEDLÉ MISKY – setí semínek ve skupinách	20 min
Rozloučení – krátká reflexe, motivace k další práci	5 min

Popis aktivit:

Přivítání s panáčkem Kájou

Program zahájíme venku na zahradě či v zeleni u školy. Stojíme v kruhu. Lektor děti přivítá společně s panáčkem Kájou. Panáček je vyrobený z větviček, podle jména to může být holka i kluk a bude děti provázet všemi programy k jednotlivým ročním obdobím. Jeho příjmení je proměnlivé jako roční doby, může mít každou chvíli jiné podle toho, jaká je zrovna zima, jaké je jaro atd. Lektor vyzve děti, aby panáčkovi vymyslely příjmení. Jaká může být zima? Třeba mrazivá – panáček se tedy může jmenovat Kája Mrazivý, co vás ještě napadá? Necháme každého žáka vymyslet jeden přívlastek.

Lektor prostřednictvím Káji dětem krátce sdělí, co je dnes čeká, a dohodnou si pravidla chování (co budeme společně dodržovat, aby bylo všem příjemné). Lektor ještě poprosí, aby se představily děti – rychlé kolečko křestních jmen, případně lektor dětem přilepí jmenovky.

V textu je dále vždy psáno jen „lektor“, ale je to myšleno tak, že vždy když lektor něco dětem zadává nebo sděluje, pomáhá mu přitom Kája. Úměrně k věku dětí s ním lektor hraje „divadlo“.

Pokud je velká zima, děti si s Kájou během úvodního kruhu udělají rozcvičku s říkankou.

Sluníčko

Postav se do stoje spojitě, srovnej si záda, ramena směřují dolů a brada mírně k hrudníku. Ruce nech volně podél těla a pomalu svírej a rozevírej pěstičky. Nataženýma rukama vykruž kolem sebe velké zářivé sluníčko.

Ruce jako paprsky
z nebe k zemi svítí,
zářím jako sluníčko
na rozkvetlé kvítí.

Slunce volá na sněženku,
podívej se jak je venku!
Slunce volá do oken,
děti, halo, pojdte ven!

1) Průzkum zimy pomocí smyslů

Lektor řekne dětem, že teď okusíme zimu pomocí všech našich smyslů, připomeneme si je.

ZRAK: První zkusíme zrak. Rozdáme si značkovací špejle. Rozběhneme se po zahradě a označíme všechno, co nám připomíná zimu, co nám naše oči říkají o zimě. Po chvíli se opět sejdem v kruhu a společně se zadíváme na zahradu a zhodnotíme, kolik je tam značek, kolik nám toho oči řekly. Můžeme ptát – co v zimě naopak vůbec vidět není? Nakonec špejle opět všechny posbíráme.

SLUCH – Naše otázka teď zní: Jaké zvuky dělá zimní zahrada? Rozdělíme se na menší skupinky, každá má za úkol vyzkoušet si různé zvuky, které lze v zimní zahradě „vyrobit“, nejlépe pomocí přírodnin, ale může to být i něco jiného. Některé zvuky dělá živá příroda, jiné neživé, některé zvuky děláme my lidé (třeba šustíme oblečením, vržou nám boty ve sněhu, křepeme louže...). Pokud máme čas, můžeme si zvuky navzájem předvádět. Nakonec se ještě můžeme ptát – co v zimě naopak vůbec slyšet není?

Další variantou je, že vytvoříme dlouhého hada, držíme se za ruce, v úplné tichosti procházíme různě zahradou a posloucháme, jaké zvuky to vydává.

HMAT – U hmatu jsou dvě varianty podle toho, jestli je sníh nebo ne.

Pokud je sníh, zkusíme si ze sněhových koulí vymodelovat takové ufonky průzkumníky. Na to si ale musíme sundat rukavice. Uhladíme v dlaních kouli, a pak do ní zkusíme prsty vydolovat oči a pusy. Hotové ufonky pak pošleme na průzkum zahrady. Hodíme je do všech stran, můžeme k tomu použít i drobné odpalovací zařízení (např. prkénko opřené o špalek, vidličku z klacku). Potom se za nimi rozběhneme a podíváme se, co který ufonek objevil, prozkoumáme místo, kam dopadl. Vratíme se zpátky k ostatním a vyprávíme si, co jsme našli, nebo společně obcházejíme místa dopadu a prohlížíme si, co vyšlo najevo.

Není-li sníh nebo se nám radši chce dělat něco jiného rozdělíme se do dvojic. Jeden zůstane na místě a má zavřené/zavázané oči, druhý najde nějakou přírodninu a položí ji kamarádovi do ruky, ten má hádat, co to je. Případně vezme „slepého“ kamaráda opatrně za loket a doveče ho k něčemu, aby si to ohmatal, opět může hádat, co to je.

ČICH – Rozdělíme se do malých skupinek, každá dostane látkový pytlíček a má za úkol vytvořit směs na zimní parfém z přírodnin, které lze najít v zahradě. Jak voní zima? Jak by se takový parfém mohl jmenovat? Když mají všichni nasbíráno, sejdem se v kruhu a vzájemně očišáváme, co kdo vytvořil. Zase se můžeme ptát – co v zimě naopak vůbec cítit není?

2) Průzkum pobytových stop

BĚHÁNÍ

Uvedeme si příklady pobytových stop pomocí pohybové hry. Lektor vymezí prostor, ve kterém se budeme pohybovat mezi dvěma stranami (např. dva stromy; je dobré, aby mezi stranami bylo dost místa a děti se mohly rozběhnout – aby se zahřály a taky aby se nestrkaly). Lektor stojí uprostřed, když řekne něco, co patří k rostlinám (např. list, děti běží na jednu stranu, když k živočichům – např. chlup, tak běží na druhou).

Příklady toho, co může lektor říkat (a děti pak v další aktivitě hledat): pírká, chlupy, stopy v blátě či sněhu, zbytky potravy – různě okousané listy, oříšky, kaštiny, žaludy, skořápky ptačích vajec, semínka, ulity, kukly hmyzu, hnízda na stromech či na zemi, hověnka, spadlé listy, suchou trávu a jiné zbytky rostlin, šišky, větvičky.

HLEDÁNÍ A URČOVÁNÍ DRUHŮ

Děti se rozběhnou po zahradě a mají za úkol nasbírat co nejvíce pobytových stop a donést je na rozloženou plachtu. Potom se všichni sejdem nad nasbíraným materiálem a říkáme si, po kom tato stopa zůstala, co jsme to vlastně našli, k jakému zvířeti či rostlině to patří. Lektor nechává hlavně děti, aby říkaly, co poznají, a pak je doplňuje. K tomu má s sebou určovací kolečka a karty s běžnými druhy rostlin a živočichů v městské zeleni, ve kterých si mohou děti samy nebo s pomocí lektora hledat.

Jsou-li dobré podmínky, můžeme stopovat živočichy ve sněhu či blátě.

3) Péče o zahradu

Před setím semínek se můžeme zahřát a protáhnout s říkankou.

Semínko

V dřepu přiblíž hlavu ke kolenům, jako bys byl/a semínko. S nádechem zvedni hlavu, sepni ruce, vzpaž a pomalu se zvedej do stoje, stejně jako roste květinka. S výdechem se srovnej ve stoji spatném a s nádechem vzpaž a z rukou udělej květ.

Když semínko zasadím,
do dřepu se posadím.
Sepnu ruce, v cukuletu,
mámo, koukej, já ti kvetu.

Pokud je velká zima, můžeme se na setí přesunout do třídy.

POSTUP SETÍ

Lektor se nejprve zeptá, kdo už někdy sel semínka. Pokud ve skupině někdo takový je, poprosí ho, aby ostatním krátce řekl, jak se to dělá. Potom řekne, že si to ještě připomeneme pomocí obrázků, aby věděli také ti, kdo sejí semínka poprvé. Děti dostanou do skupinky sadu kartiček, na nichž je nakreslený postup při setí semínek a mají za úkol je seřadit.

TVORBA JEDLÉ MISKY

Lektor ukáže dětem pomůcky na setí a krátce předvede, jak budou pracovat. Připomene pravidlo, že se k sobě chováme hezky a spolupracujeme, je to důležité, protože je potřeba se o sázecí pomůcky podělit, vystřídat se u kbelíku s hlínou atd. Děti se rozdělí do skupin po třech, maximálně čtyřech. Dostanou misku, do ní si nabерou hlínu a rozprostou ji do rovny vrstvy. Potom jim lektor ukáže v misce semínka a ptá se, jestli nějaká poznávají. Ukáže jim na obrázcích, jaké rostlinky ve směsi jsou. Každá skupinka dostane díl směsi semínek, která rovnoměrně nasypou na celý povrch hlíny. Potom semínka překryjí tenkou vrstvičkou hlíny (udělají jim peřinku). Pomocí rozprašovače misku zalijí (silnější proud vody by semínka vyplavil). Je-li třeba, lektor označí jednotlivé misky lihovým fixem.

Pokud je čas, lektor dětem ukáže pracovní list, pomocí kterého budou svou misku dále sledovat. Na listu je vždy nakreslena fáze růstu rostlinek. Děti si je mohou vybarvit a splnit drobný úkol, který je uveden u každé fáze. Lektor předá vytištěné pracovní listy učitelům a vysvětlí, jak s nimi pracovat.

Rozloučení

Lektor a panáček Kája se sejdou s dětmi v kruhu. Každý dostane slovo, aby mohl říci – pokud chce – co se mu dnes nejvíce líbilo nebo jej zaujalo. Případně lze zopakovat úvodní kolečko a znovu vymyšlet, jaká je zima – vnímání zimy se mohlo během programu proměnit, děti mohly objevit něco nového, co je inspirovalo k pojmenování zimy ještě jinak, než je napadlo ráno.

Lektor i Kája řeknou pár slov k průběhu programu – jak se dařilo dodržet pravidla, jaké to bylo. Popřejí dětem, ať se jim daří pečovat o jedlou misku a hojně navštěvovat zahradu. Pokud je se školou domluven i další program, rozloučí se s tím, že se těší na příští setkání :)

HRA NA TAJÍCÍ VLOČKY

Hra na zahřátí pro chumel děti :)

Vymezíme si přiměřený prostor, na kterém se v daném počtu můžeme všichni volně pohybovat, ale zároveň tak, abychom se museli těsněji potkávat, nemohli si utéct daleko. Řekneme, že přišel veliký mrak a z něj se začal sypat sníh, my jsme sněhové vločky a pohybujeme se tady, jako když chumelí, lehounce poletujeme sem a tam, občas se dotkneme jiné vločky, ale jen jemně, nesrážíme se, můžeme se pohlídit, malinko do sebe drcnout a letíme dál. Po chvíli, když je vločka už unavená, „dopadne“ na zem (sedne si na bobek), v tu chvíli na ni zasvítlí sluníčko a ona „roztaje“ (rozplácne se do sněhu, splyne s ním), ihned se ale promění v novou vločku, která zase padá a poletuje. Každá vločka roztává podle sebe, některá poletuje dlouho, jiná padá rychleji a roztaje vícekrát, jak kdo chce. Jediné pravidlo, které platí, je, že všichni musí být neustále v pohybu, nesmí se zastavit nebo zůstat ležet na zemi. Hrajeme, dokud nás to baví.

Tento projekt finančně podpořilo

strana 4 z 4